Zes praktische stappen voor het implementeren van acties ter bestrijding van energiearmoede – leergids Advieshub Energiearmoede

Welkom bij de laatste fase voor het aanpakken van energiearmoede – waar plannen acties worden. Deze leergids helpt u om na diagnose en planning de maatregelen ter bestrijding van energiearmoede te implementeren die klaar zijn om in praktijk te worden gebracht. Dit is het moment om uw doelen om te zetten in concrete resultaten.

Middels praktische stappen om het Lokale maatschappelijke Klimaatplan om te zetten in een concreet actieplan, zorgt deze gids ervoor dat er in klimaatstrategieën rekening wordt gehouden met maatschappelijke overwegingen. Het biedt in zes stappen een duidelijk kader en oplossingen op maat om gemeenten te helpen lokale problemen rond energiearmoede aan te pakken.

Uitzetten van de koers

Stap 1: Inventarisatie van de bevindingen van de diagnose- en planningsfase

De belangrijkste bevindingen uit de diagnose- en planningsfasen opnieuw bekijken en bijwerken, zorgt ervoor dat de juiste informatie beschikbaar is voor de implementatiefase en dat deze afgestemd is op uw gemeentelijke doelstellingen. Vanwege verkiezingen of wetswijzigingen kunnen er vertragingen optreden. Voordat u verder gaat met de volgende stap, is het daarom belangrijk om het Diagnoserapport over energiearmoede en het Lokaal maatschappelijk Klimaatplan opnieuw door te nemen. Dit om ervoor te zorgen dat alle updates, zoals een nieuw beleid of politieke verschuivingen, opgenomen en afgestemd worden op de huidige doelstellingen. Het inschakelen van de werkgroep zorgt ervoor dat alle leden, en met name de nieuwe medewerkers, op de hoogte en voorbereid zijn om verder te gaan. Documentatie helpt om zicht te blijven houden op wijzigingen.

Stap 2: Opstellen van het operationeel plan

Het is van essentieel belang om een uitgebreid actieplan op te stellen met een specifiek tijdsbestek. Het plan moet de algehele strategie opsplitsen in beheersbare taken, en de specifieke verantwoordelijkheden, tijdsbestekken en middelen beschrijven. Er zijn twee hoofdbenaderingen voor het definiëren van alle taken a) chronologisch: lopend van start tot finish, en b) teruglopend: beginnend bij het einddoel en terugwerkend om de benodigde taken te bepalen. Een combinatie van beide benaderingen creëert een robuuster plan, wat vertragingen beperkt. Bovendien kunnen met het profileren van kwetsbare huishoudens gerichte acties ondernomen worden, zoals het aanpassen van werkingstijden op plaatselijk niveau om beter aan hun behoeften te kunnen voldoen.

Stap 4: Opstellen van een monitoringsplan

Het monitoringsplan volgt de voortgang van het project aan de hand van prestatie-indicatoren en tijdlijnen. Naast belangrijke prestatie-indicatoren (KPI's) voor de interne voortgang, omvat het energiearmoede-indicatoren (geïdentificeerd tijdens de diagnose- en planningsfase) zoals het aantal te renoveren woningen voor kwetsbare consumenten. Methodes voor gegevensverzameling en de verantwoordelijke actoren en middelen moeten worden gedefinieerd. Begunstigden en belanghebbenden hier regelmatig bij betrekken, biedt transparantie en rekenschap. Indien bepaalde indicatoren achterblijven, kunnen tijdig corrigerende maatregelen worden getroffen.

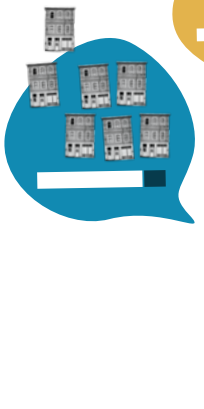

Stap 3: Opstellen van een financieel plan

Het financiële plan schetst voor elke taak en deeltaak het eventuele type uitgave en wanneer deze naar verwachting verschuldigd zullen zijn. Het omvat een inschatting van de kapitaaluitgaven (CAPEX) voor eenmalige investeringen zoals de infrastructuur van zonnepanelen, en operationele uitgaven (OPEX) voor lopende kosten als salarissen en onderhoud. Dit plan zorgt ervoor dat gedurende het hele project middelen beschikbaar zijn, zodat onderbrekingen worden vermeden. Samenwerking met de financiële afdeling kan helpen om te bepalen of externe financiering nodig is. Het financieel plan taxeert tevens eventuele risico's zoals marktveranderingen en houdt hiermee rekening om een soepele implementatie te verzekeren.

Implementeren van een specifieke actie

Stap 5: De lens van energiearmoede toepassen

Deze stap biedt bijkomende inzichten om ervoor te zorgen dat de behoeften van kwetsbare consumenten via de hieronder beschreven specifieke acties worden aangepakt:

- **Bewustmakingscampagnes:** Gerichte campagnes om kwetsbare groepen te informeren over energie-efficiëntie en -diensten. Ze moeten gebaseerd zijn op duidelijke, haalbare doelstellingen, afgestemd zijn op het publiek, en eenvoudige, duidelijke boodschappen in een geschikt format, zoals digitale campagnes voor een jonger publiek en een persoonlijke benadering bij ouderen.

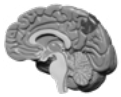

- **Gedragsverandering:** De sleutel tot het betrekken van kwetsbare consumenten, is het bieden van inzicht en bevorderen van repetitief positief en doeltreffend gedrag. Er kunnen diverse stimulerende benaderingen getest worden, alvorens deze op te schalen om doeltreffendheid binnen de doelgroep te verzekeren. Gezien de grote gevoeligheid van de benadering is het inzetten van specifieke expertise wenselijk.

- **One-stop shops:** Kwetsbare huishoudens uitgebreide ondersteunende diensten bieden, waaronder energieadvies, inzicht in energierekeningen en hulp bij renovaties, om er maar een paar te noemen. Om doeltreffend te zijn moeten ze laagdrempelig en gebruiksvriendelijk zijn, met langere openingstijden en zo nodig een meertalig team,.

- **Inclusieve energiegemeenschappen:** Burgers mondiger maken door initiatieven zoals energieprojecten in gemeenschapsbezit te ondersteunen, wat resulteert in lagere rekeningen en groene banen creëert. Gemeenten spelen een vitale rol in het ondersteunen van deze initiatieven, vooral voor kwetsbare huishoudens, door het bieden van financiële hulp, capaciteitsopbouw en administratieve ondersteuning. Door kwetsbare consumenten er vroeg bij te betrekken, zorgen gemeenten voor inclusieve, betaalbare energieoplossingen, bevorderen ze transparantie en maximaliseren ze zo de voordelen voor de lokale gemeenschap.

- **Woningrenovatie en betere energie-efficiëntie:** Slechte energie-efficiëntie in gebouwen aanpakken, vooral voor huishoudens die zich geen renovatie kunnen veroorloven. Hoge huisvestingskosten, beperkte sociale huisvesting en een gebrek aan technische kennis verergeren het probleem. Lokale overheden staan voor uitdagingen bij het aanpakken van renovatie van particuliere woningen, maar moeten bij het promoten van energie-efficiënte oplossingen rekening houden met de juridische, financiële en maatschappelijke gevolgen voor energiearme huurders en huiseigenaren.

- **Stimuleringsregelingen en financiële maatregelen:** Het aanbieden van financiële programma's op maat, zoals subsidies of leningen met een lage rente om kwetsbare huishoudens te helpen, in toegankelijke en eenvoudig te begrijpen bewoordingen (bijv. de aanvraagprocedure).

- **Overige:** Nieuwe innovatieve benaderingen worden getest. Het belangrijkste is om de doelgroep steeds centraal te stellen.

Opnieuw bekijken en vernieuwen

Stap 6: Evaluatie van de impact

Het evalueren van de impact van de acties is van cruciaal belang; het biedt inzicht in mogelijke reproductie en de doeltreffendheid op lange termijn. De evaluatie kijkt naar de algehele uitkomsten voor kwetsbare huishoudens, zoals besparen op energie en betere woonomstandigheden, en verzamelt feedback van belanghebbenden. De evaluatie is gebaseerd op gegevens die tijdens de drie fasen werden verzameld en vergelijkt de uitkomsten met de oorspronkelijke analyse. Het inschakelen van externe beoordelaars draagt bij aan het verkrijgen van objectieve inzichten, wat transparantie waarborgt. Dit proces maakt het mogelijk strategieën te verfijnen en toekomstige projecten beter te plannen.

Dit document is op verzoek van het Europees Parlement opgesteld door de Advieshub Energiearmoede (EPAH), het leidende EU-initiatief van de Europese Commissie. De inhoud is gebaseerd op 'EPAH Handbook 3: A Guide to Implementing Energy Poverty Mitigation Actions' (Een gids voor het implementeren van acties ter bestrijding van energiearmoede) dat deel uitmaakt van de 'EPAH Handbooks: A Guide to Understanding and Addressing Energy Poverty' (Een gids voor inzicht in en aanpakken van energiearmoede). De reeks praktische handleidingen voor lokale overheden en uitvoerders is bedoeld om lokale overheden te helpen energiearmoede aan te pakken en om ervoor te zorgen dat de maatschappelijke dimensies van energietransitie efficiënt worden aangepakt. Publicatiedatum: november 2024.